

เทศน์เช้า วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากด อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

การเกิด เห็นไหม เกิดเป็นมนุษย์นี้แสนยาก การเกิดเป็นมนุษย์แสนยากเพราะเราต้องทำบุญกุศล ถ้าเราไม่ทำบุญกุศลขึ้นมานี้ บุญพาเกิดนะ จิตนี้ไม่มีที่สิ้นสุด มันต้องเกิดโดยธรรมชาติของมัน จิตนี้ธรรมชาติของมันต้องเป็น สสารอันนี้เป็นสสารธาตุรู้ไง นิพพานคือความดับสิ้นของทุกข์ นิพพานนี้มันเป็นสิ่งที่คงที่ จิตนี้ก็คงที่อยู่ แต่คงที่อยู่แบบมีใจ มีหมุนเวียนไปตามอำนาจของบุญกุศล บุญกุศลทำให้พาเกิด

เกิดในวิภวภูต เห็นไหม ในอบายภูมิทั้ง ๔ เกิดเป็นเปรต เกิดเป็นผี เกิดเป็นอสุรกาย ทุกคนจะถามเลยว่า “ผีมีจริงหรือเปล่า?” ...ผีมีจริงหรือเปล่าไม่สำคัญ สำคัญว่าเรามีความรู้สึกหรือเปล่า? ถ้าเรามีความรู้สึกอยู่ ความรู้สึกนี้คือจิตวิญญาณ จิตวิญญาณนี้ออกจากร่างไปแล้วมันจะไปไหน?

เวลาเราปฏิเสธว่าผีไม่มี นรกสวรรค์ไม่มี เปรต เทวดาไม่มี สิ่งนั้นไม่มีแล้วไปจากไหน มันสืบต่อไปอย่างไร ถ้าสิ่งที่ไม่มี เราก็ต้องไม่มีความรู้สึกของเราด้วย เพราะถ้าความรู้สึกเรามีนี้ เราเกิดเราตาย เห็นไหม เวลาสิ่งที่ตายไป คนตายเผาแต่ร่างกาย เผาแต่ซากศพ หรือฝังไว้เท่านั้น แต่วิญญาณไม่มีใครเคยเผามันได้ ดับกรรมเท่านั้น

เห็นไหม มงคล ๓๘ ประการ เกิดในประเทศอันสมควร เราได้เกิดในประเทศอันสมควรนี้ เกิดในประเทศที่ศาสนาพุทธ เห็นไหม ศาสนาพุทธนี้สะสมเข้ามาในหัวใจ เพราะปู่ย่าตายายเรานับถือชาวพุทธ เป็นศาสนาพุทธมา ศาสนาพุทธสอนใจ สอนให้เป็นครอบครัวใหญ่ เห็นไหม ทางเอเชียเราเนี่ย ทางตะวันออกเราเนี่ย เรื่องของศาสนาครอบครัวใหญ่ต้องมีพ่อ มีแม่ มีปู่ มีย่า มีตา มียาย เป็นครอบครัวใหญ่มีความอบอุ่นใจ

แต่ในทางตะวันตกเขา เขาต้องอยู่แบบอิสระของเขา นั่นเป็นความคิด เห็นใหม่ ความคิดของคนมีกิเลส ความคิดแบบเอาสะดวกสบาย แต่สุดท้ายแล้วทุกคนว่าเหวอะ เวลาแก่เวลาเผ่านี้นี้ทุกคนจะว่าเหว แต่ของเราเวลาแก่เวลาเผ่าขึ้นมาเนี่ยมันมีความอบอุ่นใจ ความอบอุ่นว่ามีลูกมีหลาน มีความอบอุ่นอยู่ แต่หัวใจก็ต้องจากไป หัวใจเวลาทุกข์ยากนี้ ทุกข์ยากเวลาจะตายต้องพลัดพรากจากไป

นี่มันหมุนไปตามสภาวะแบบนั้น สิ่งนี้พาให้เกิดพาให้ตาย เราถึงสร้างบุญกุศลของเรา สิ่งสร้างบุญกุศลให้เข้าถึงหัวใจใจ คนไม่ทำก็ไม่ได้ ถ้าคนไม่ทำแล้วไม่ได้ แล้วถ้าเราไม่มีเราไม่ทำ ทำอย่างไรละ เราไม่มี เราไม่ทำ เราก็อ่อนโยทนา เห็นไหม เห็นเขาทำคุณงามความดี เราก็อ่อนโยทนาไปกับเขา เราก็อสร้างหัวใจของเราใจ สร้างหัวใจของเราให้เปิด ให้เห็นคุณงามความดีเป็นสิ่ง เป็นเจตนา เป็นเป้าหมาย

เวลาถึงที่สุดในศาสนาพุทธของเรา เห็นไหม อธิษฐานบารมีคือเป้าหมาย เราถึงเป้าหมาย ถ้าเรามี เราจะทำสภาวะของเราแบบนั้น มันเป็นเจตนา สิ่งที่เป็นเจตนาเนี่ย มันฝังลงไปจิตใจ ถ้าใจมีความเจตนา มีทำสิ่งใดไว้เนี่ย มันฝังลงที่ใจทั้งหมด เราเคยทำสิ่งใดไว้ ไม่มีที่ลับที่แจ้ง โลกเขามีที่ลับที่แจ้ง แต่ที่แจ้งของเขาเป็นสภาวะแบบนั้น

แต่ความลับของเขาไม่มีเลย เพราะอะไร? เพราะเราเป็นคนกระทำ เห็นไหม จิตของเราเป็นคนกระทำ สิ่งใดที่เราทำคุณงามความดีไว้สะสมลงที่ใจ สิ่งที่ทำบาปอกุศลไว้สะสมลงที่ใจ สิ่งนี้ถ้ามันคิดถึงขึ้นมาเนี่ย มันเหมือนแผลสด ๆ เลยนะ มันมีความคิดขึ้นมาสด ๆ มันจะมีความรู้สึกขึ้นมา

สิ่งนี้ความรู้สึกอันนี้สะสมขึ้นมา จนเป็นจิตจนเป็นนิสัย จนเป็นการเกิดใจ เกิดเป็นมนุษย์เหมือนกัน มีความสุขความทุกข์ไม่เหมือนกัน เกิดในประเทศอันสมควร เกิดเป็นมนุษย์แล้วเนี่ย เป็นสมบัติอันประเสริฐมาก เพราะอะไร? เพราะมนุษย์มีสมอง มนุษย์มีปัญญาใจ คำว่า “สมอง” เห็นไหม คนว่าความคิดมีปัญญานี้ สมองนี้ มนุษย์นี้มีการพัฒนาขึ้นมา

แต่สัตว์ของเขาเกิดมาพร้อมกับมนุษย์เรานี้แหละ แล้วเขาพัฒนาของเขาใหม่ เขาก็เป็นสัตว์
ของเขาอยู่อย่างนั้น เขาพัฒนาของเขาไปไม่ได้ แต่มนุษย์นี้พัฒนาขึ้นไปเรื่อย ๆ เพราะมนุษย์มี
สมองไง มนุษย์มีสมอง มนุษย์ถึงจะทำคุณงามความดีได้ แต่มนุษย์ถ้าทำความผิดพลาด เห็นใหม่
จะกดขี่กัน จะทำลายกันแบบมหาศาลเลย อันนี้มันถึงต้องมีศาสนาเข้ามาเป็นเครื่องจรรโลงใจ

แล้วศาสนาต่าง ๆ เห็นใหม่ ในศาสดาของศาสนาต่าง ๆ ต่างคนต่างมีกิเลสเพราะไม่มี
ศาสดาองค์ใดเลยบัญญัติคนว่าเป็นพระอรหันต์ มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแหละ ตอนเทศน์
ธรรมจักรฯ ให้ปัญจวัคคีย์ เห็นใหม่ นี่ “เราเคยพูดใหม่ว่าเราสิ้นกิเลส เคยอยู่ด้วยกันมานี้” เป็นความ
เชื่อสัจจกับคนใจ ไม่เคยบัญญัติคนว่าเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาเลย

แต่ถึงที่สุดแล้วเป็นพระอรหันต์ ถึงรู้เรื่องของหัวใจ รู้เรื่องความรู้สึกของใจทั้งหมด เพราะ
อะไร? เพราะก่อนจะเป็นพระอรหันต์ได้ต้องทำชำระกิเลสออกไปจากใจ กิเลสอยู่ในหัวใจของ
สัตว์โลก มันรังแกหัวใจดวงนั้น เห็นใหม่ เบียดเบียนตนและเบียดเบียนผู้อื่น กิเลสอย่างละเอียดคณะ

คนที่มั่งมีศรีสุขมาก คนที่มีสมบัติมาก แต่ทุกคนว่าเหว่ เห็นใหม่ มีสมบัติก็สมบัติช่วย
อะไรเราไม่ได้หรอก เราคิดว่ามีสมบัติแล้วสมบัตินั้นจะมีความสุข เราจะมีความสุข เราจะใช้จ่าย
มันไป มันยังเป็นความทุกข์นะ ถ้าเรามีสมบัติมากแล้วเราต้องพลัดพรากจากสมบัติอันนั้น
ความรู้สึกมันจะอาลัยอาวรณ์นะ

ในพุทธกาลนะ โศทยพราหมณ์ เห็นใหม่ มีสมบัติมาก ฝังสมบัติไว้เป็นไห ๆ เอาทองใส่
ไหฝังไว้ แล้วผูกพันกับมันนี่ เกิดมาเป็นสุนัขเฝ้ามันนะ เพราะอะไร? เพราะสมบัติของเรา ควรจะ
ได้บุญกุศล ควรจะได้ไปเกิดในสิ่งที่ดี เกิดในบุญกุศล ทำกุศลแล้วสมบัตินี้จะให้ประโยชน์กับเรา

นี่ปัญญาสภาวะแบบนั้น มันอาลัยมันอาวรณ์ใจ ความทุกข์อันละเอียดมันเบียดเบียนตน
มันเบียดเบียนอย่างนี้ มันเบียดเบียนในหัวใจของเรา มันอาลัยอาวรณ์ เราจะไปไหนเราก็ไม่รู้ เรา
จะทำอย่างไรเราก็ไม่รู้ นี่มันถึงว่า ข้างหน้าจะเป็นอย่างไรก็ไม่รู้ ข้างหลังมาจากไหนก็ไม่รู้ ปัจจุบัน
ก็ละล้าละลัง เห็นใหม่ ละล้าละลังเพราะว่ามันไม่ได้ประพฤติปฏิบัติ

การประพฤติปฏิบัติเข้ามา เห็นไหม วันนี้วันเฉลิมพระชนมพรรษา นี่เราเกิดในประเทศอันสมควร ประเทศของพุทธศาสนา แล้วผู้นำของเราเป็นคนดีด้วย ผู้นำของเราอยู่ในทศพิธราชธรรมด้วย นี่มันถึงทำให้เราเป็นสุขใจ เราเป็นสุข เห็นไหม ดุสมัยโบริกานติ ในเมืองจินเขา เวลาภคัตริย์เขาดีนี้ เขาทำบุญกุศลกันนี้เพื่ออะไร? เพื่อความสุขใจ เพื่อความร่มเย็นเป็นสุขของเขา

เวลาเขามีความร่ำร้อนขึ้นมา เห็นไหม นี้อพยพกันไปทั่วโลกเลยนะ ออกจากนั้นไปนี้ทุกสาขาออกไปหาแสวงหาประเทศอันสมควรใจ แล้วเราเกิดในประเทศอันสมควรแล้ว เราต้องแสวงหาสิ่งใดละ ในเมื่อเราเกิดในประเทศอันสมควรแล้ว เรามีสมบัติ เรามีสิ่งที่อาศัย มีปัจจัยเครื่องอาศัยของเรา แล้วเราก็มีสมอง เราก็มีปัญญา สิ่งใดที่เป็นประโยชน์กับเราที่สุดละ?

สิ่งใดที่จะแก้ความล่งเลงสัยของเรา ให้มันอบอุ่นในหัวใจใจ หัวใจอบอุ่นนี้ อบอุ่นขึ้นมา นั่นนะ ทำความสงบของใจเข้ามานี้ มันปล่อยวางภาระต่าง ๆ มันจะเห็นมาจากภายในนะ เรากินอาหารเราก็อิ่ม ปัจจัยเครื่องอาศัยนี้ เวลาหน้าหนาวเราใส่เสื้อผ้าเราก็อบอุ่น เห็นไหม นี้อบอุ่นของร่างกาย

แต่อบอุ่นร่างกายนี้กาลเวลามันก็ผ่านไป ฤดูกาลทุกอย่างต้องเปลี่ยนไป ชีวิตนี้ก็ต้องเปลี่ยนไป เราต้องตายต้องเกิด ปัจจุบันนี้เกิดมาด้วยบุญกุศลมาก เรามาฟังธรรมนี้ เราได้โอกาสทำบุญกุศล นี่สำคัญมาก สัตว์เขาอยากทำคุณงามความดี เขาก็ทำความดีของเขา เขาประจบเจ้านายของเขาได้เท่านั้นนะ สัตว์คุณงามความดีมี

เราเป็นโพธิสัตว์นี้ เวลาผู้ที่ประพฤติโพธิสัตว์ เกิดเป็นสัตว์ เกิดเป็นนี้ เกิดมาตลอด สิ่งนี้มันถึงซบสมอยู่ในหัวใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้ในพระไตรปิฎก เห็นไหม เคยเกิดเป็นกวาง เคยเกิดเป็นนก เคยเกิดทุกอย่าง สิ่งที่เคยเกิด เกิดสภาวะแบบนั้นนี้ มันสร้างขึ้นมา เกิดที่ไหนมันก็เป็นหัวหน้าใจ เป็นพาหนะทำคุณงามความดี เพื่อสะสมเป็นชาติหนึ่ง ๆ ขึ้นมา นี่จน ๔ อสงไขย แสนมหากัป ถึงจะเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ของเราก็เหมือนกัน เราต้องมีเมื่อนานนี้ เราได้เมื่อนานนี้คือชาติที่แล้วนี้ เราได้คุณงามความดีของเรา เราถึงมีโอกาสนี้ เรามีโอกาส เห็นไหม จะว่าเศรษฐกิจมันไม่ดี เราต้องไปแสวงหาเศรษฐกิจให้เรามีที่พึ่งก่อน เศรษฐกิจดีหรือไม่ดีเราก็กินอิมเดียว เราก็ต้องเกิดแล้วก็ต้องตาย เศรษฐกิจดีเราทำคุณงามความดีของเรา นี่เรามีอำนาจวาสนา เราทำสิ่งใดมันจะสมความปรารถนาของเรา

ถ้าเราไม่มีอำนาจวาสนานะ เราเดินร่นขนาดไหนมันก็ไม่ถึงขนาดนั้น การกระทำของเรา ขึ้นมานี้ ในระบบเศรษฐกิจทุกคนทำเหมือนกัน ทุกคนแข่งขันเหมือนกัน ทำไมบางคนประสบความสำเร็จ บางคนไม่ประสบความสำเร็จ แล้วถ้าเรื่องของกรรมเป็นอย่างนั้นแล้วมันขีดเส้นตายตัวหรือ เป็นกรรมนี้ มันเป็นจริต เป็นนิสัย เป็นโอกาส แต่เราก็ต้องทำไง กรรมอดีตกรรมอนาคตแก้ไขไม่ได้ กรรมในปัจจุบันนี้ เห็นไหม

นี่เวลากษัตริย์ออกบวชในสมัยพุทธกาล เห็นไหม เวลาประพาศปฏิบัติไป “ที่นี่สุขหนอ ๆ” นี่เขาสละออกมาจากการเป็นกษัตริย์ เขาออกมาเป็นนักบวชนะ มีผ้า ๓ ผืน มีบริวาร ๘ นี่เป็นที่อาศัย นี่สมบัติเขามีแค่ ๘ อย่างนี้เท่านั้น ทำไมเขาว่าประพาศปฏิบัติอะไรเขามีความสุขละ “ที่นี่สุขหนอ ๆ” จนพระเขาว่าพระองค์นี้อวดอุตริ ถึงไปฟ้องพระพุทธเจ้าไง พระพุทธเจ้าถาม

“ทำไมเธอว่าอย่างนั้นล่ะ?”

“สมัยเป็นกษัตริย์ เวลานอนอยู่ในราชวังมีทหารมหาดเล็กรักษาทั้งหมดเลย มันก็นอนสะดุ้ง นอนไม่มีความสุขเลย เพราะว่ากลัวเขาแย่งอำนาจ กลัวมีการแก่งแย่งกัน กลัวทุกอย่าง มันมีความระแวงในหัวใจ ไม่เคยมีความสุขเลย อยู่แบบระแวงไปตลอดเลย ขณะนี้นอนอยู่โคนต้นไม้ ประพาศปฏิบัติจนถึงที่สุดแล้วนี้ มีความสุขมาก ๆ” เห็นไหม มีความสุขเพราะเรารักษาใจของเราได้ มีความสุขเพราะเราแก้ไขใจของเราได้ เพราะมันไม่เบียดเบียนตัวมันเองไง ในเมื่อมันไม่มี ความว่าเหว มันอิมเต็มของมัน มันรู้สภาวะแบบธรรมชาติหมด

มองไปในโลกนี้ โลกนี้แปรสภาพทั้งหมด สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง สิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจังนี้ สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา ถ้าพูดอย่างนี้กระแสโลกเขาบอกนี่ ศาสนาเราสอนให้โลกดื้อน สอนให้โลกแบบว่าไม่มีการสืบต่อ ไม่มีการพัฒนา...ไม่ต้องไปคิด ไม่ต้องกังวล

สิ่งที่เป็นกังวล เห็นไหม นี่ถ้าคนถือศีล ๕ ทั้งหมด กฎหมายไม่ต้องมีหรอก ศีล ๕ นี่ไม่เบียดเบียน ไม่ลักทรัพย์นี่ จะไม่ต้องมีกฎหมายเลย แต่มันเป็นไปได้ไหม? มันเป็นไปได้ สิ่งที่มีมันเป็นไปได้ ถึงต้องมีกฎหมายมารอนสิทธิของมนุษย์นี้ ถ้าเป็นสัตว์ เห็นไหม สัตว์มันไม่มีกฎหมายของมัน มันตามธรรมชาติของมัน แต่เวลามันเบียดเบียนกัน มันก็เบียดเบียนกันถึงชีวิตของเรามีกฎหมายมารอนสิทธิของเรา เพื่อจะให้สังคมอยู่ได้ไง

ถ้าสังคมอยู่ได้ เพราะกฎหมายมารอนสิทธิให้เรา สิทธิของเราต้องไม่เบียดเบียนสิทธิของคนอื่น สิ่งสภาวะแบบนั้นถึงเป็นสังคม เห็นไหม สิ่งที่เป็นสังคมเป็นสภาวะแบบนั้น นี่แล้วถ้าหัวใจละ หัวใจมันเบียดเบียนตัวมันเองนี่ มันจะเบียดเบียนมันสภาวะแบบไหน เราทำเข้ามา เห็นไหม จนยกขึ้นวิปัสสนา ถ้าสิ่งนี้วิปัสสนาได้ นี่ศาสนาพุทธสำคัญแบบนั้น สำคัญที่ว่าในเมื่อมีศีล ๕ สภาวะแบบนั้นกฎหมายมันไม่จำเป็น สิ่งที่ไม่จำเป็น

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อเราออกประพฤติปฏิบัตินี้ ใครจะมีอำนาจาสนาขนาดไหน มันจะได้อะไร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมานี้ อยากจะรู้สัตว์คนสัตว์นะ แต่ก็ท้อใจ เพราะสิ่งนี้มันเป็นสิ่งที่ว่าต้องมีใจ ในพระอภิธรรมเขาถึงบอก “พระอรหันต์ต้องสร้างสมมาอย่างน้อย ๒ แสนภพชาติต้อง ๒ แสนกัปขึ้นมา ถึงจะเป็นพระอรหันต์ได้” แต่เราสร้างสมของเราขึ้นมาขนาดไหน ในอดีตชาติมันมีขนาดไหน นี่มันมีอยู่แล้วไง ปัจจุบันนี้มันถึงแก้ไขได้

เวลาเราจะเกิดทุน เห็นไหม เราทำบุญเพื่อในหลวง เพื่อในหลวงก็เพื่อเรา นี่ก็เหมือนกัน เราทำบุญนะ เราถวายพระพุทธเจ้า เห็นไหม พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งของเรา ก็เพื่อเรา เพราะเราเป็นคนกระทำ เราทำขนาดไหน เราหว่านข้าวลงไปนา ถ้าข้าวขึ้นเกิดขึ้นมานี้ มันเป็นเรื่องทั้งหมด

ในศาสนาพุทธนี้ ในอริยสัจ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค สิ่งนี้เป็นความจริง ธรรมเป็นสภาวะ ความจริงอยู่ เราเชื่อในสภาวะธรรมแบบนั้น แล้วเราหว่านพืชของเราลงไปนะ หว่านสิ่งที่เราหามา เป็นไทยทานลงไป นี่หว่านลงไปศาสนา ศาสนามันให้ผลโดยธรรมชาติของมัน ให้ผลอยู่แล้ว แต่ให้ผลอย่างนี้ก็ให้ผลในการเวียนตายเวียนเกิด ในเวียนตายเวียนเกิด

แต่ในการประพาศปฏิบัติ ในการแก้กิเลสมันต้องทำลายเมล็ดพืชพันธุ์นั้นใจ ทำลายหัวใจ ดวงนั้นใจ ถ้าหัวใจดวงนั้นทำให้มันไม่เบียดตัวมันเอง ถ้ามันไม่เบียดตัวมันเอง มันจะไม่เบียดเบียนใครเลย เพราะมันไม่เบียดตัวมันเอง แต่ถ้ามีกิเลสอยู่ มันจะเบียดเบียนตัวมันเอง อย่างน้อยมันก็ว่าเหว มันก็ทุกข์อยู่ของมัน มันว่าเหวนะ

นี่ถ้าทำถึงที่สุดแล้วมันจะไม่มีคำว่าเหวเลย เพราะมันเป็นความจริง เห็นสภาวะความจริงทั้งหมด แล้วจิตนี้มันก็ไม่เกิดไม่ตายสภาวะตามเป็นจริง เพราะมันชำระกิเลสโดยธรรมชาติของมัน มันจะไม่มีคำว่าเหวเลย มันรอเวลาเท่านั้นนะ เห็นไหม สอุปาทิเสสนิพพาน พระอรหันต์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา อีก ๔๕ ปีนี้ แยกเศษส่วน แยกขั้น ๕ อยู่ แยกไปถึงที่สุด จน เห็นไหม ในคราวหนึ่งเราจันทน์ข้าวของนางสุชาดา นั้นเป็นผลบุญมากที่สุด เพราะได้ถึงซึ่งนิพพาน แล้วในคราวหนึ่งจันทน์อาหารของนายจุนทะถึงซึ่งขั้นนิพพาน คือเศษส่วนนี้ไง นี่รอเวลาละเศษส่วนนี้ไป มันถึงไม่ตื่นตื่นกับสภาวะธรรมทั้งโลกเขา โลกเขาเป็นสภาวะแบบนี้ วันคืนเดือนปีล่วงไป ๆ แล้วมันก็ทำลายให้อายุขัยของเราน้อยไป ๆ แล้วเราก็ต้องตายไป ตายไปแน่นอน

แต่ถ้าจิตมันอิ่มเต็มแล้วนี่ สิ่งที่ตายนั้นมันเป็นเรื่องของเศษส่วนเท่านั้น หัวใจดวงนี้ไม่เคยตาย ตั้งแต่กิเลสดับออกไปจากใจแล้ว จะไม่มีสิ่งใดเกิดและตายอีกเลย คงที่ตลอดไป ในศาสนาพุทธเรา ในมงคล ๓๘ ประการ ในตบะธรรม เห็นไหม ถึงที่สุดแล้วนี่ “นิพพาน” ถึงที่สุดให้ดับทุกข์ให้ได้ในหัวใจ เป็นมงคลอย่างยิ่ง

เราเกิดในประเทศอันสมควร เจอผู้นำ เจอศาสนา เจอทุกอย่างพร้อมเลย ถ้าเราทำของเราจะเป็นประโยชน์ของเรามาก ถ้าเราไม่ทำของเรา นี่มันเป็นสมบัติอันละเอียดใจ คนต้องมีดวงตาถึงจะ

เข้าถึงสภาวะแบบนี้ได้ ถ้าเข้าถึงสภาวะแบบนี้ไม่ได้ ก็จะไม่เห็นสภาวะแบบนั้น ทาน ศีล ภาวนา
ทานทำง่าย ๆ ยังทำกันได้ยากเลย แล้วศีลปฏิบัติอย่างไร แล้วภาวนาอย่างไรถึงที่สุด เอวัง